

JEŽÍŠ NÁM DARUJE SVÉHO DUCHA

podle M. Rosarie Attanasio a Silvie Zanconato

Následující text je z podstatné části převzat a přeložen z italského článku *Gesù ci dona il suo Spirito* z časopisu *Catechisti parrocchiali*, č. 4/2008, s. 2-7. Časopis vydávají sestry Paulínky. Uspořádání textu je přizpůsobeno níže uvedenému záměru, proto plně neodpovídá originálu.

Dar Ducha Svatého umožňuje člověku milovat a zakoušet lásku i tam, kde je to přirozeně nemožné, uvádí autor předchozího článku. Následující text nahlíží na Ducha Svatého jako na toho, kdo účinně působí uskutečňování dějin spásy v našich životech a v životech našich společenství. První část článku uvádí do tématu především katechetu a poskytuje mu komentáře, které pak může využít při katechetické práci s biblickým textem. Ve druhé části článku jsou navrženy scénáře ke třem setkáním. Během nich jsou účastníci katecheze postupně uváděni do modlitby k Duchu Svatému a vnímání působení Ducha Svatého ve svém vlastním životě. Účelem takové katecheze je též porozumět pomoci Ducha Svatého při budování společenství a učinit konkrétní kroky k tomu, aby společenství prosilo o dar Ducha Svatého a dalo mu prostor k působení. Náměty jsou přizpůsobeny lidem, kteří již mají počáteční víru a učí se z ní žít. Téma „Dar Ducha je plodem Ježíšovy velikonoční oběti“ již předpokládá, že účastníci katecheze mají alespoň základní představu o Ježíšově původu, životě a o souvislosti velikonočního tajemství s naší spásou.

Úvodní pohled na téma a jeho souvislost s životem našich farností

Duch Svatý je prvním darem vzkříšeného Krista. Ježíš sdělil svým učedníkům: „Říkám vám však pravdu: Prospěje vám, abych odešel. Když neodejdu, Přímluvce k vám nepřijde. Odejdu-li, pošlu ho k vám.“ (J 16,7). **Duch Svatý je tím, kdo především uskutečňuje Ježíšovo velikonoční tajemství každodenně v našich osobních dějinách a v životě církve.** Je to On, kdo působí, když se hlásá Boží slovo a jsou slaveny svátosti, aby se Boží slovo zpřítomňovalo a účinně působilo v životě věřících. Například během slavení Eucharistie se vyzývá Duch Svatý epikletickou modlitbou, aby se chléb a víno staly tělem a krví Ježíšovou. Po vyznání tajemství víry věřícími prosí kněz Boha Otce za dar Ducha, aby se shromážděné společenství stalo Ježíšovým tělem, tedy Církví. Duch Svatý neustále „rodí“ církve. Působí zrod Ježíše v životě každého pokřtěného a vede ho až k nejužšímu spojení s ním. Je to vznešená a tajemná činnost.

V den Letnic, když byli apoštolové s Marií shromážděni ve Večeřadle k modlitbě, sestoupil na ně **Duch Svatý** a daroval jim světlo tím, že **je uschoptil, jak mají chápat pozemský příběh Ježíše z Nazareta**, jeho utrpení, smrt a zmrtvýchvstání **v rámci plánu spásy Otce**, a **vedl je k novému pohledu na jejich vlastní život a dějiny**. Proto byli připraveni neohroženě hlásat Krista, Syna Božího, umučeného a vzkříšeného, s přesvědčením a s odvahou. Plodem života v Duchu Svatém je „láska“, která překonává sebevětší konflikty, navrácí pokoj a je darem vnitřního společenství a služby. Někdy se ve farnostech objevuje riziko, že budeme zasaženi výjimečně nebezpečným virem: je to virus malomyslnosti. Jeden z nejnápadnějších symptomů začátku této nákazy je nárek: „Co se dá dělat?“ „Společenství je tak vzdálené od ideálů evangelia“; „Lidé, ti chodí na mši jen proto, aby je bylo vidět.“ atd. Kdo je touto nemocí nakažen, šíří zpravidla pouze únavu a zasmušilost.

Tato malomyslnost překračuje někdy hranice vlastní farnosti a nákaza se stává jakousi epidemií. V takovém případě pak celá církev čelí riziku velmi tvrdé zkoušky. Po takovém rozboru situace zůstane pochopitelně velmi málo toho, co by nás potěšilo, a mizí chuť věřit v Boží plán, chuť angažovat se do hloubky v růstu vlastní lásky.

Kniha Skutků apoštolů, která vypráví o počátcích církve, chápe církve velmi odlišným způsobem, než zmínění křesťané, kteří jsou poněkud demotivováni. Je samozřejmě naivní popírat, že

farnosti nefungují tak, jak by měly. Křesťané svým chováním a svými slovy někdy opravdu zatemňují Pánův obraz. Přesto je však zmýlené zůstat u těchto negativních skutečností a pohlízet na ně, jako by byly tím jediným a rozhodujícím faktorem. Obraz, který je nám nabídnut popisem prvního křesťanského společenství, je jakýmsi „kondenzátem“ všeho dobrého, veškeré velkodušnosti, angažovanosti, která oživovala církve od věků. Místo toho, abychom se zabývali temnými aspekty, nabízí se nám to nejlepší, abychom mohli opravdu uvěřit, že Pán je ve svém společenství přítomen a činí ho krásným.

K uzdravení ze skepse je třeba prosit o pomoc Ducha Svatého. On je nesmírnou životní energií, On je teplem každému, kdo má studené srdce. On pomáhá „změkčit“ situace, které vyhlížejí jako rigidní, vyhrocené, bezcitné, a v nichž cítíme riziko, že se něco nenávratně zlomí. On utěšuje smutného, on dává směr, aby se člověk na cestě neztratil. Duch je nejdrahocennější Ježíšův dar, je to jeho vlastní život. A Ježíš ho dává (nejdříve ve křtu, později v biřmování) svým přátelům, aby si mohli vychutnat jeho blízkost a podporu. Duch Svatý je síla, která uschopňuje křesťany, aby byli svědky Ježíšova vzkříšení. Mohli bychom říci, že toho, kdo žije z Ducha Svatého, lze okamžitě poznat. I když zakouší zklamání, nepodlehne malomyslnosti, nezavře se do sebe, ale dokáže vidět hlouběji, pod povrch věcí. Dovede šířit životní naději i tehdy, když všichni ostatní myslí, že už neexistuje nic dobrého. Dříve nebo později se všem přihodí, že klopýtnou a padnou, avšak to není důvod, aby rezignovali na další cestu. Duch Svatý nás stále znovu staví na cestu, abychom se učili žít jako Ježíš.

Texty k rozjímání a zamyšlení nad uvedenými podněty

Následující metodický postup se týká katecheze, ke které chceme pozvat zvláště dospívající mladé lidi a ještě raději i celé jejich rodiny. Než přistoupíme k návrhu tohoto postupu, zveřejníme nejprve katechety, aby si pročetli, promysleli a zahrnuli do své modlitby následující výchozí biblické texty a komentář k nim.

Texty: Sk 2,42–48 (tzv. „sumář“ – ideál křesťanského společenství, které žije z Ducha); Ga 5,16–26.

Po působivých počátečních kapitolách Skutků apoštolů, které zaznamenávají nanebevstoupení Ježíšovo a seslání Ducha Svatého (Sk 1,1 – 2,41) je vyprávění přerušeno, aby byl dán prostor k popisu první křesťanské obce (Sk 2,42–48). V těchto verších nacházíme něco mimořádného: „zcela obnovenou skutečnost“, založenou na vztazích, charakteristických

sdílením a vzájemnou službou. To, co bylo předem oznámeno zázračným darem jazyků, neboli společenstvím mezi lidmi, které překonává všechny bariéry nepochopení (srov. Sk 2,4–11), dostává nyní novou podobu v každodenním životě a zkušenosti. Všimněme si, že slovesa, užitá v úryvku Sk 2,42–47, jsou všechna v nedokonavém tvaru: prodávali, drželi pevně pohromadě, dělili (majetek), vytrvale a svorně chodili do chrámu atd. Tento tvar slovesa dává tušit, že se jednalo o činnost trvalou, stabilní, nikoliv jednorázovou.

Idylický obraz?

Z obrazu, který získáváme z uvedeného biblického textu, vyzařuje pokoj a harmonie. Tento způsob líčení měl zásadním způsobem oslovit lidi v řeckém prostředí, protože ti v něm spatřovali skutečně ideál svornosti a bratrství, který hlásali jejich velcí filozofové, jako např. Platón. Všechno bylo tak krásné a dokonalé, že se to zdálo neskutečné. Jsou to nicméně samy Skutky, které o několik kapitol dále ukazují situace značně odlišné oproti nastíněnému ideálu. Vyvolávají zahanbení nebo přinejmenším rozpaky. Například v 6. kapitole se píše o nespokojenosti ohledně rozlišování mezi bohatými a chudými při každodenním rozdělování (srov. Sk 6,1), o události nepřijemné a doslova dramatické (příběh Ananiáše a Safiry ve Sk 5,1–10), které nás vedou k vážným pochybnostem, zda úryvek (Sk 2,42–48) vypráví pravdu. Proč je tak důležitá kapitola v dějinách počáteční církve uzavřena obrazem, který, když se na něj podíváme trochu kriticky, se jeví jako neskutečný? Není to jakási utopie, co se nám tu staví před oči; obraz, který zůstává nedostižný a neuskutečnitelný? Není to další způsob, jak zavdat příčinu kritice protivníků, kteří mohou snadno říci: „Umí hezky mluvit, ale nechovají se podle toho?“

**Přijď, Tvůrce, Duchu svatý, k nám,
a navštiv myslí našich chrám,
z výsostí nebes zavítej,
do duší nám svou milost vlej.**

**Tys Utěšitel právem zván,
tys dar, jenž Bohem věčným dán,
zdroj živý, láskyplný dech,
ty posvěcení myslí všech.**

**Ty sedmi darů studnice,
prst Otcovy jsi pravice,
tys Bohem přislíbený host,
ty dáváš ústům výmluvnost.**

**Rač světlo smyslům rozžehnout,
vlj do srdcí nám lásky proud,
našeho těla slabosti
zhoj silou svojí milosti.**

**Z hymnu Veni, Creator
(Rhabanus Maurus † 856)**

Někteří jste si možná všimli, že čtvrtá sloka hymnu Veni, Creator se nepatrně liší od překladu, který známe např. z kancionálu. Je škoda, že v různých jazycích se právě na tomto místě opouští latinská předloha a místo smyslů se hovoří o myslí. Považovali jsme za vhodné poukázat na důležitost smyslů i v životě z víry, neboť dějiny spásy souvisí s Božím zjevením, tedy s událostmi, které naše smysly vnímají.

není to pouhý obdivuhodný, nicméně abstraktní model, jímž je možné se inspirovat, ale **ukazuje se v něm pravá identita křesťanského společenství.**

Umístění těchto veršů bychom mohli označit jako strategické. Všimněme si, že jsou vloženy hned za událostí Soslání Ducha

Svatého. Toto umístění má jasné poselství: **církev je dílem Ducha, je jakoby jeho viditelným zkonkrétněním a manifestací jeho působení.** Je to Duch Ježíše vzkříšeného, který tvoří prostory nového života, v němž už nepřevažuje soukromý zájem, ale dobro každého. Křesťanské společenství neudrhuje pospolu lidská vzájemná sympatie, osobní náklonnost; je plodem Ducha Svátého, který tvoří v lidském srdci skutečný převrat v dosavadním hodnocení všeho.

Cesta Ducha

V působení Ducha Svátého však není nic magického. Ačkoliv je darem Božím, **Duch Svátý nemůže rozvíjet své působení účinným způsobem bez odpovídající spolupráce ze strany věřícího člověka.** Toto vyjadřuje Pavel, když vyzývá křesťany v Galácii, aby si rozhodně zvolili cestu Ducha: „Chci říci: Žijte z moci Božího Ducha, a nepodlehnete tomu, k čemu vás táhne vaše přirozenost (tělo).“ (Ga 5,16) Tím, že mluví o „těle“, Pavel vůbec nechce odsoudit nebo znehodnotit tělo a jeho požadavky. Jako Žid má k němu totiž neobyčejně velkou úctu, protože jeho prostřednictvím se projevují vztahy. Je to dar Páně, který je třeba milovat a pečovat o něj. Výrazem „tělo“ zde apoštol Pavel definuje spíše náklonnost, která člověka nutí, aby sám sebe postavil do středu světa (stal se sebestředným), aby hodnotil sám sebe i ostatní podle neúměrných kritérií, které pak plodí touhu po prázdné slávě, závist a vyzývavost (Ga 5,26). Kdo žije takovýmto způsobem, riskuje, že nebude nikdy schopný zakoušet Boží království.

Ani křesťané, podobně jako všichni ostatní lidé, nejsou ušetřeni neplodných a bezuzdných vášní, které místo aby pomáhaly budovat, tříští a rozptylují. Křesťané zakoušejí jako všichni ostatní lidé také sklony, které přivádějí k egoistickému vlastnění věcí i lidí (Ga 5,19–21). Srdce, tak jak ho chápe Pavel, je jakoby bitevní pole se dvěma nesmiřitelnými frontami, které stojí proti sobě: na jedné straně je to Duch, na druhé straně tělo. V životě křesťana je nevyhnutelná určitá dimenze zápasu a námahy, a proto když Pavel mluví o „ukřižování“ těla s jeho vášněmi a touhami“ (Ga 5,24), zdá se, jakoby parafrázoval jeden z nejdůležitějších Ježíšových výroků: „Kdo chce jít za mnou, zapři sám sebe, vezmi svůj kříž a následuj mne. Neboť kdo by chtěl zachránit svůj život, ten o něj přijde; kdo však ztratí svůj život pro mne, nalezne jej. Jaký prospěch bude mít člověk, získá-li celý svět, ale svůj život ztratí? A zač získá člověk svůj život zpět?“ (srov. Mt 16,24–26).

Žít správně tedy znamená postavit se na stranu Ducha. Toto rozhodnutí se nazývá obrácení a uskutečňuje se v důvěře v Pána a v jeho slovo.

Také Petr vyzývá k obrácení ty, kteří po vyslechnutí jeho hlásání touží účastnit se Božího plánu, který se ukázal v Ježíši Kristu: Toto **obrácení** (viz Sk 2,38) **znamená doslova „překročit“ vlastní způsob myšlení, aby se člověk vyladil na myšlení Boží,** které je někdy velmi vzdálené od myšlení lidského. Kdo by si byl kdy představil, že právě v Ukřižovaném se zjeví Boží moc? Koho by napadlo, že právě Ježíš z Nazareta je Mesiáš, Boží pomazaný? Duch je zaslíbení, darované nám Ježíšem (srov. Sk 2,33.39); On nám ho poslal, aby každý, když se otevře jeho působení, mohl přejít od snu k uskutečnění šťastného, uzdraveného a plného života. Společenství křesťanů ve Sk 2,42–48 je opravdu plodem Ducha; vládnou v něm láska, radost, pokoj, trpělivost, vlídnost, dobrota, věrnost, mírnost, sebeovládání (Ga 5,22–23). **K takovým postojům a chování není schopen přivést člověka žádný zákon na světě. Uskutečňuje je pouze ten, kdo sám sebe vystaví vlivu Ducha Svátého.**

Přeložil: L. Dřímal, zpracovala M. Zimmermannová